

Ông Đại Tá Say

(tức Ông Đại tá ở Cao Bằng, Chú tôi!)

Kim Chi

Ba tôi một mình lạc vào trong Nam làm việc từ năm 1948. Tất cả dòng họ bà con, đại tộc bên nội lúc ấy đều sống ở miền Bắc. Đến 1954, khi hiệp định Genève ký chia đôi đất nước, ba tôi mua vé tàu tất tả chạy ngược ra Bắc để níu kéo gia đình nhưng không kịp nữa vì dòng họ nội đều ở Cao Bằng, quá xa Hà Nội, không có đủ phương tiện để đi và về kịp... Ba đành phải đau khổ lên tàu quay về lại Sài Gòn... Thế là bắt đầu từ đây, ba tôi quay quắt nhớ cha mẹ, nhớ đàn em tám đứa hầy còn nheo nhóc, nhớ núi, đồi, làng xóm...

Hình ba tôi chụp tại đường Catinat năm 1950

Khi vào Nam làm việc cho Pháp, cũng có vài bác cùng quê ở Cao Bằng, Lào Cai, cùng học và ra trường với ba tôi chung khoá một Quốc Gia Hành Chánh, khoá đầu tiên của Pháp đào tạo, và cũng vào Nam làm việc như ba tôi. Ba và các bác chơi rất thân thiết với nhau. Khi gặp nhau, ba và các bác hay phì phèo điếu xì-gà, nói chuyện với nhau bằng tiếng Tày, là ngôn ngữ của sắc dân Tày ở Cao Bằng. Khi ấy, tôi loáng thoáng, mơ hồ đoán ba tôi có những nỗi niềm mà chỉ có các bác mới chia sẻ được với ba...

Đến khi biến cố 1975 ập đến, chúng tôi mới biết chúng tôi còn có một... ông anh cùng cha khác mẹ sống bao nhiêu lâu nay ở Cao Bằng, thiếu hoàn toàn hơi ấm với những săn sóc, thương yêu của người cha mà chúng tôi ở SG đã được hưởng trọn vẹn...

Ba và cả má của tôi lúc ấy đang là công chức trong Tòa Hành Chánh ở Bình Dương. Tháng 6/75, như bao công chức khác, ba tôi được lệnh phải đi học tập MỘT tháng để biết "đường lối của nhà nước mới". Chúng tôi, cũng như tất cả người miền Nam lúc ấy, đã ngây thơ soạn cho ba chỉ vỏn vẹn một ba lô gồm ít quần áo, vật dụng cá nhân, một cái chiếu với cái gối bằng gỗ bọc da màu đỏ đã đi theo ba tôi cả cuộc đời của ông. (Má của tôi sau đó cũng bị đi học tập, nhưng chỉ học tại BD sáng đi chiều về trong ba tháng!) Trước ngày ba đi học tập một ngày, trưa ấy chỉ có tôi và má tôi ở nhà để lo thức ăn cho ba sáng hôm sau lên đường. Bỗng có tiếng chuông ngoài cổng reo. Ôi! Tiếng chuông như đã bị quên lãng sau cái ngày tang thương 30/04/75, chẳng ai dám thăm viếng ai cả, nhất là những gia đình Mỹ Ngụy như gia đình của tôi, họ đều ngó lơ đi khi chạm mặt chúng tôi ngoài đường...

Tôi nhìn ra cổng, thấy anh bạn học cùng trường với chị Hai của tôi, có mái tóc quăn tít, đi với một người cán bộ Việt Cộng. Cả hai cùng mang dép râu, cùng kẹp nách đầy sổ sách giấy tờ... Tôi và má tôi đoán rằng họ muốn bỏ túi giấy tờ trước khi ba đi học tập, nên tôi đã ra mở cổng... Nhưng không phải như chúng tôi đoán! Cái người bạn học của chị tôi là... điền chỉ viên cho tên cán bộ, đến nhà chúng tôi để... kiểm kê và tịch biên nhà! Họ ghi xuống tất cả những gì đang có trong nhà của chúng tôi. Từ chiếc ghế đầu, đến cái chuồng gà...; từ cái nồi cơm điện, bộ ấm trà, đến các... toilet bowls! Cuối cùng, trước khi ra về, họ đã bắt má tôi ký vào. Trong tờ kiểm kê dài cả chục trang giấy này, họ bảo rằng vì ba và má của tôi đã làm việc cho Mỹ Ngụy tức là thuộc thành phần phản động, vì chị Hai của tôi làm việc cho...C.I.A, một thành phần "cực kỳ nguy hiểm"! (Chị tôi đang du học môn... Kinh Doanh và Kế Toán tại Nhật mà cái tên bạn học của chị tôi đã cố tình chụp mũ gia đình tôi!), vì các cậu, các dì, và chánh yếu là vì ông anh rể của má tôi là một Tổng Trưởng của guồng máy Tổng Thống Thiệu đến ngày 29/04/1975 nên chúng tôi có quá nhiều... tội với nhân dân, phải... trả nợ lại cho nhân dân! Và, cái câu quan trọng, khủng khiếp nhất trong văn bản này là: **"Phải ra khỏi nhà trong vòng một tháng mà không được đem theo những thứ đã liệt kê..."**, có nghĩa là phải để lại hết tất cả của cải vật chất đã oằn lưng dành dụm cả đời để cho bọn họ chia chác, rồi ra đi với hai bàn tay trắng!

Ba tôi đi "trình diện học tập" ngày hôm sau với cõi lòng tan nát, không biết rồi gia đình sẽ dọn đi đâu? Không biết rồi vợ con mình sẽ làm sao mà sống? Nhìn ba tôi rưng rưng lệ, bước chân thiếu não mà tôi thật đau lòng. Phải chi họ đến kiểm kê trễ hơn một ngày, chỉ một ngày thôi, thì có lẽ ba tôi đi ... "học" mà không đau khổ và lo lắng như vậy. Các cậu, các dì, các bà con của má tôi cũng đi học tập khắp các trại cải tạo hẻo lánh, đều bị kiểm kê, đều bị lấy nhà, khổ không thua gì chúng tôi. Gia đình năm người của chị Hai Ng, (con của dì Ba tôi) vì lên tàu ra sông Sài Gòn ngày 30/4/75, đã bị đạn bắn theo. Chiếc tàu Hải Quân chở các sỹ quan viên chức cao

cấp cùng gia đình đi chuyến di tản cuối cùng đã nổ và cháy tan tành, nhấn chìm những đứa con VN da vàng, những tương lai và tuổi trẻ xuống dòng nước oan khiêng, tanh tưởi mùi máu của gia đình chị Hai Ng. Các cháu của tôi, từ hai đến tám tuổi, chưa kịp lớn để hiểu chiến tranh là gì, miệng hãy còn ngậm nắm vú, tay hãy còn ôm con búp bê có đầu không khi những mảnh đạn xé nát thân thể của các em? Đã thế, họ còn hăm hở đến tịch thu nhà và tiệm bán đồ dùng điện tử của chị Hai Ng. Một tên cán bộ có gò má hóp cao, mắt thâm quầng, tím đen như bị ai đấm, cầm cái máy cạo râu lên ngắm nghía, rồi áp vào tai nghe ngóng... Hấn ngờ nghịch hỏi chúng tôi:

- Này, có phải đây là cái... đài không?

Tôi cảm thấy thương hại cho sự khù khờ, quê mùa của hắn quá. Thời ấy, cái máy cạo râu hơi to và thô thiển, nhưng không thể nào nhầm với cái "đài" được.. Chúng tôi chỉ xin nhật lại các quyển albums hình của gia đình chị Hai Ng mà thôi. Đứng lật và xem sơ hình các cháu cùng anh chị Hai tươi cười rất hạnh phúc trong các albums, chúng tôi ghen ngào, không cầm được nước mắt. Nâng những quyển albums hình lên như chúng tôi đang nâng thân thể lạnh lẽo của các cháu bé bằng thơ ngây lên. Một đám tang của gia đình năm người, không có lấy một quan tài, không kèn trống, không nhang khói, không bóng người đưa tiễn...

Sáng hôm sau, tôi chở ba tôi đi xuống một trường trung học công lập để tập trung và điểm danh. Có đông người lắm... Tôi cố gắng tìm xem các bác làm việc trong Toà Hành Chánh tỉnh của ba má tôi ai còn ai mất. Tôi mừng thầm cho... sự vắng mặt của các người ấy. Họ thật là may mắn hơn chúng tôi... Sau vài giờ chờ đợi và điểm danh, họ chất những khuôn mặt ủ dột, buồn bã lẫn lo âu của những người chiến bại lên xe cam nhông, chở các quân nhân, công chức đi mà không cho biết là đi đâu cả! Thật tâm tôi lúc ấy chỉ muốn chạy cái xe Honda theo đoàn cam nhông kia, để biết họ sẽ đem ba tôi đi đâu...

Tôi (Diệp Nông) lúc 6 tuổi chụp chung với em tôi (Tri) còn bế trên tay

Ba tôi đi được hơn mười ngày, má tôi chạy đôn chạy đáo lên xuống Sài Gòn, Cai Lậy, Biên Hòa, Bình Dương... để năn nỉ bà con xa gần cho ở nhờ. Cho đến hôm ấy, vẫn chưa biết chúng tôi sẽ dọn đi đâu ở! Và má tôi cũng phải chạy đôn chạy đáo để bán nữ trang (để có tiền đi chợ!) mà má tôi nhanh tay giấu kịp... Thời ấy, vàng vòng bán không ai muốn mua cả. Nếu mua thì họ mua với giá rẻ mạt...

Hôm ấy, tôi và má tôi đang ở nhà tén dẹp đồ đạc. Ngoài cổng lại có tiếng chuông! Từ trong cửa sổ nhà nhìn ra, tôi thấy có một chiếc xe jeep đậu ngay trước cổng. Có hai người bộ đội đang đứng chờ mở cửa. Một người trẻ, một người trung niên, dáng dấp to lớn. Trên cổ áo của cả hai người loáng thoáng những sao vàng và huân chương đầy tràn trên ngực, lại còn dắt súng lục bên hông nữa! Tôi nấp vào trong nhà, người tôi run lên, tim tôi như muốn nhảy ra khỏi lồng ngực... Tôi đoán họ đến lấy nhà sớm hơn ngày ghi trên giấy tờ! Tôi khẽ bảo má tôi hãy trốn vào trong! Mặc cho họ bấm chuông liên tục, tôi và má tôi cống quít trong nhà như những con gà đang tìm ổ, chạy vội lên lầu, rồi lại quỳnh quáng chạy ngược xuống lầu... Má tôi rưng-rức khóc, không biết phải giấu cái gì vào người, phải làm sao với hai ông tướng tá bộ đội ngoài kia... Còn tôi thì sững sờ và chết điếng cả người khi nghĩ rằng phải giao nhà cho họ ngay bây giờ... Tôi rùng mình hình dung ngay cảnh tượng gia đình anh chị em tôi sẽ chui rúc dưới một gầm cầu nào đó để sống tối nay... Phản xạ, tôi vợ vội một bộ đồ rồi mặc chồng vào, để nếu ra khỏi nhà thì tôi cũng có thêm một bộ quần áo...

Có lẽ vì thấy thấp thoáng bóng chúng tôi ở trong, người bộ đội dáng dấp to lớn mới nói thật to vọng vào trong nhà bằng giọng Bắc Cao Bằng như của ba tôi:

- Chị ơi! Em là em họ của anh Ch đây! Em ở Cao Bằng vào Nam tìm anh đây. Chị ơi, em là người nhà ngoài Bắc vào đây, chị mở cửa đi nào... Em là người nhà đây chị ạ...

Tôi và má tôi nhìn nhau... Nghe thật là lạ lùng quá, lạ... tai quá! Chúng tôi chưa bao giờ biết đến bất cứ một người thân nào ở bên nội. Chưa nghe! Chưa thấy! Chưa biết bao giờ... Ôi! Ngạc nhiên quá, lạ quá.... Tôi đi từ từ lại cửa sổ để lén nhìn kỹ họ lần nữa. Trên cổ áo của họ có nhiều sao vàng lấp lánh, nhưng cả hai có vẻ rất thân thiện. Má tôi hỏi từ trong nhà ra vài câu rồi mới bảo tôi mở cửa cổng.

Người trẻ tuổi tên Thụy, có chức vụ quân đội là trung úy (hai sao). Còn người to lớn, đấy là em rể họ của ba tôi. Chú tên là Phan Ninh.

Chú Phan Ninh cao lớn, phải trên 1 mét 70, da dẻ trắng và hồng hào y hệt người Dalat. Trên ngực áo của chú đeo dày đặc huân chương. Cổ áo của chú gắn hai gạch với ba ngôi sao. Lần đầu tiên sau ngày 30 tháng 4, tôi mới được thấy một người bộ đội đeo nhiều... sao như thế! Và cũng là lần đầu tiên, tôi được thấy một người bộ đội cao lớn, trắng trẻo, đẹp trai, phương phi, dáng dấp như Tây Phương chứ không... quê mùa, đen đui, răng hô mã tấu như những bộ đội mang dép râu lúc ấy!

Chú Phan Ninh

Thật là vô cùng thú vị khi nghe câu chuyện của chú kể nhờ đâu mà chú tìm được chúng tôi... Sau khi tốt nghiệp đại học, chú đăng ký đi bộ đội để... giải phóng miền Nam! Chú rời Cao Bằng cả hơn sáu tháng nay để vào "Giải Phóng miền Nam". Khi rời Cao Bằng, cả dòng họ đại tộc đã đặt hết tất cả hy vọng vào chú. Bằng đủ mọi cách, chú phải tìm cho ra người cháu, người anh Cả, người bác, người chồng và người cha đã mất tông tích mấy chục năm qua!

Chú kể, chú nằm dưới hầm hố ngay trong... tỉnh BD đã ba tháng trời trước ngày 30/4! Sau đó, chú lên chức Đại tá. Nhưng vì chưa tìm được tông tích của ba tôi nên chú không thể về Cao Bằng. Mà làm cách nào để tìm ba tôi đây? Biết mặt mũi ba tôi thế nào! Biết ba tôi ở đâu mà tìm! Biết bắt đầu tìm từ đâu! Chú cùng Thụy, người cận vệ của chú, hay đi ăn phở Pasteur ở Saigon. Một hôm, trong quán phở đông đúc, đa số là dân Sài Gòn, nên chú và Thụy chỉ nói chuyện với nhau bằng tiếng Tày... Chú băn khoăn tâm tình với Thụy:

- Công tác GPMN đã xong rồi. Nhưng còn công tác tìm anh Ch thì chưa xong, nên ta không thể về quê bây giờ được. Cả cái miền Nam rộng lớn thế này, biết đi đâu mà tìm anh Ch bây giờ?! Ngay cả nếu anh Ch đang ở Sài Gòn này, cũng không biết làm cách nào mà tìm anh đây?! Chưa thể về Bắc được, khi chưa tìm được anh Ch....

Ngồi ở cái bàn sát bên chú Linh là bác Cựơc. Bác Cựơc là bạn thân thiết nhất của ba tôi, cũng là người Tày ở Cao Bằng. Bác cùng học Quốc Gia Hành Chánh khóa một chung với ba, cùng rời Cao Bằng và cùng vào Nam chung với ba tôi. Nhưng bác lại làm việc cho Tòa Lãnh sự Pháp trực thuộc chính phủ Pháp nên bác không bị đi học tập. Tất cả bạn của ba đều cùng số phận như ba tôi, ngoại trừ có một mình bác Cựơc!

Bác Cựơc lắng nghe hai người bộ đội bàn kế bên nói chuyện với nhau bằng tiếng Tày. Và bác quyết định bắt chuyện ngay với hai người bộ đội cũng bằng tiếng Tày:

- Hai anh có phải đi tìm anh Ch người quê Hà Quảng, Cao Bằng đấy không? Anh ấy có tám người em tất cả, có bố làm Chánh Tổng ở... mẹ tên là....., có cậu em út tên là... Các em gái tên là....

Chú Ninh cùng Thụy và cả bác Cựơc đập bàn reo ầm ĩ lên, vô cùng mừng rỡ. Thế là nhờ vào cái tiệm phở, nhờ vào câu chuyện bằng tiếng Tày, nhờ bác Cựơc không đi học tập, và nhất định là phải có bàn tay của trời đất ơn trên sắp xếp cho gia đình tôi gặp được một đại ân nhân, chú Phan Ninh, người đã cứu và cứu mang chúng tôi rất nhiều...

Sau khi kể sơ chuyện gia đình ngoài Bắc, và hỏi thăm tình hình gia đình chúng tôi trong Nam. Chú Phan Ninh ngỡ ý muốn đi tìm thăm ba tôi ngay lập tức, để chú có thể giúp ba được gì chẳng? Chú đã chờ má tôi cùng Trị, (em trai út của tôi), đi tìm ba tôi ngay trưa hôm đó. Chú đi hỏi hết tất cả các cơ quan công an đến các cơ quan hành chánh để biết ba tôi đang ở trại học tập nào. Họ đã dờ ba tôi ra vào nhiều trại. Và bấy giờ thì ba đang ở trại tù Long Khánh. Vì quá bất ngờ, nên má tôi chỉ kịp ngừng xe dọc đường mua cho ba tôi ít chôm chôm và hộp sữa Ông Thọ mà thôi!

Khi đến trại Long Khánh khoảng hai giờ trưa, chú Phan Ninh đã vào văn phòng của thủ trưởng trại cải tạo nói chuyện. Chỉ mười phút sau, loa phóng thanh gọi tên ba tôi ra ngoài cổng, bảo rằng có người cần gặp. Tất cả các trại cải tạo thời điểm ấy, chưa có ai được gặp người nhà bên ngoài, mà thân nhân bên ngoài cũng chưa có ai được vào thăm nuôi người nhà đang học tập cả. Cho nên, khi ba tôi được tên cán bộ dẫn ra, ba đã đứng khựng lại, sững sờ, gần như muốn ngất xỉu khi thấy má tôi và em Trị bị hai tên... tướng tá bộ đội kè sát! Ba tôi đã nghĩ rằng, bọn họ đã bắt luôn cả má và em trai út của tôi vào học tập chung! Từ xa, ba thiếu não bước về hướng cổng trại tù, những bước chân lê lét... Đôi mắt trũng sâu, đôi lông mày đen thật rậm ngày xưa của ba đổi thành màu bạc trắng, quần áo mặc rộng thùng thình như mặc đồ khinh... Chỉ mới mười mấy ngày trong tù thôi mà ba tôi tiêu tụy thấy rõ...

Chú Phan Ninh đoán được nỗi lo sợ của ba tôi. Chú dùng tiếng Tày nói trấn an ba tôi ngay tức khắc:

- Em là em họ của anh đây. Em từ Cao Bằng vào tìm anh. Anh yên tâm, chị và gia đình không sao cả. Anh đừng sợ, có em vào Nam lo cho anh và các cháu...

Họ cho thăm ba tôi độ nửa tiếng. Chú Ninh cố gắng xen vào ít câu tiếng Tày để dạy ba cách khai lý lịch như thế nào, nên khai cái gì và không nên khai cái gì... Ba tôi kể cho chú biết rằng ba phải khai lý lịch... mỗi ngày! Phải kể hết tất cả tên tuổi những người bà con xa gần, họ làm gì, ở đâu... Nếu khai không rõ điều gì là họ bắt lên tra khảo mãi tới đêm khuya! Và cho đến hôm ấy, ba vẫn còn đang viết lý lịch vì họ chưa... vừa lòng!

Thế là chú điện báo tin ngay cho ngoài Bắc biết đã tìm được ba tôi rồi. Cả họ hàng ngoài Bắc vô cùng mừng rỡ, mọi người chuyển tin cho nhau, cả dòng họ lẫn xóm làng vui hơn cả ngày Tết. Và việc cần kíp phải làm là làm sao giữ lại được căn nhà đang gần ngày phải dọn ra! Chú rất thông minh. Chú nói má tôi viết một tờ giấy bán nhà cho... chú! Cái ngày má tôi "bán" nhà là cái ngày trước ngày của hai tên cán bộ đến kiểm kê! Sau đó, chú cùng Thụy, người cận vệ của chú, cả hai cùng nai nịt súng ống, đeo huân chương đầy tràn trên ngực, cầm tờ giấy "mua bán nhà" đi thẳng lên UBND tỉnh BD. Ông đại tá Phan Ninh để tờ giấy mua bán nhà trên bàn của tên cán bộ tỉnh ủy rồi gần giọng:

- Đây là nhà của tôi, tôi đã mua trước rồi. Ai muốn lấy nhà này cứ đến tìm tôi nói chuyện. Có ai thắc mắc gì không?!

Không ai "thắc mắc" cả! Và chúng tôi ở yên ổn trong căn nhà luôn 15 năm trời, cho đến ngày đi ra khỏi VN.

Chú cũng chở các di của tôi đi các trại học tập để thăm nuôi chồng. Người thì bị học tập ở miền Trung, người thì miền Tây. Phải đi ghe xuồng, băng rừng, phải ngủ tạm trên xe hơi ban đêm mới đến được những nơi khi ho gà gáy ấy. Nếu không có chú xông xáo vào từng ty Công An để hỏi cho ra tông tích của các dượng, các cậu, thì có lẽ các cậu, các dượng đã bỏ xác trong trại rồi. Ban ngày, những kẻ chiến bại này phải khai phá rừng. Ban đêm thì làm kiểm điểm và nghe họ o ép hài tội Mỹ Ngụy! Họ nhục mạ những kẻ chiến bại trong trạng thái bần cùng khốn khổ. Họ cũng không cần phải đánh đập gì cả, chỉ... bỏ đói thôi! Đói lắm, không có gì để ăn hết, phải ăn cả... giun dế ngoài đồng, phải ăn sống khoai mót khoai sùng... Rừng thiêng nước độc, rất nhiều người bị bệnh sốt rét rừng, kiết lỵ và chết vì đói vì không có đến một viên thuốc, hay là chết vì đói, chết gục ngay trên luống khoai chính mình đã trồng.

Thời ấy, tranh tối tranh sáng, nhiều xã trưởng, ấp trưởng, chỉ là bọn vô lại mới lên... Chú dắt chúng tôi đi "chơi" khắp mọi nơi để họ không còn ức hiếp chúng tôi nữa. Mỗi lần từ Sài Gòn lên Bình Dương thăm chúng tôi, chú cứ đi rêu rêu ngoài đường, gặp ai chú cũng "vui vẻ" bắt chuyện không sót một người. Chú không quên tự giới thiệu là chú RUỘT của chúng tôi! Gia đình tôi có một miếng đất trồng khoảng nửa mẫu ở Gò Đậu, cách nhà chúng tôi chừng hai cây số. Chúng tôi phải xuống đó trồng khoai lang và đậu phộng để sinh sống tạm thời như bao gia đình quân nhân công chức phải làm thời ấy, và cũng để hàng xóm nhìn vào thấy chúng tôi đã giống... nông dân lắm rồi! Anh em chúng tôi đã cật lực cuốc cỏ lột cả da tay, bật cả máu để hiểu thật sâu sắc... "lao động là vinh quang"! Chúng tôi trồng đậu phộng, khoai lang từ sáng sớm, đến chiều tối mới về nhà.

Ngôi nhà có vườn hoa đẹp nổi tiếng của khu phố ngày xưa đã gần như mất hẳn dấu tích, má tôi bảo tôi phải chặt bỏ các bụi hoa hồng nở quanh năm, bỏ rác hết các giò Lan..., chỉ còn thấy chằng là cuốc, xẽng nằm la liệt chung với mớ khoai, đậu ngổn ngang trên sân xi-măng, nhìn thảm thương không thua gì chủ nhân của nó... Cái tên chần chừ ở cạnh đây biết gia đình tôi là người của chế độ cũ bị đi học tập, nên mỗi ngày sau khi chúng tôi về, nó nhỏ ăn cắp từ từ những cái cọc hàng rào bằng sắt để... bán lấy tiền. Hắn nhỏ đều đặn, nhỏ mỗi ngày hầu như công khai mà má tôi chẳng biết kêu gào với ai đây?! Chẳng những thế, rào kẽm gai cũng mất từ từ...

Chú Phan Ninh đến nói chuyện băng quơ với hẳn:

- Này! Anh để ý hộ cháu và chị tôi nhé. Thấy đứa nào nhỏ cọc với ăn trộm hàng rào thì báo cho tôi biết, tôi bắn bỏ mẹ cả nhà nó... nát óc, chết tươi ngay....

Từ đấy, tuyệt nhiên không bị mất cọc với hàng rào nữa...

Chú Phan Ninh là chỗ dựa của chúng tôi thời ấy. Chú vạch rõ đường đi cho chúng tôi. Chú chở tôi đi xin học, lẫn xả đi tìm việc làm. Tôi nhớ, khi công ty Shell cần tuyển người, chú từ Sài Gòn chạy xe jeep về Bình Dương, và chở tôi vội vàng đi ngược về Saigon nộp lý lịch để xin việc. Hỡi ơi, người đồng như kiến, không có cách chi mà chen vào chỉ để nộp cái đơn thôi. Chú Ninh bèn vệt mọi người ra, đẩy tôi đến ngay trước cái bàn nhận đơn. Rồi chú đứng cung tay ra, không cho ai xô đẩy, chen lấn tôi cả. Đợi mãi cả tiếng đồng hồ, họ gọi tên tôi lên để.. trả đơn lại! Tôi cũng đã đoán trước rồi! Tôi nào có tha thiết gì lúc ấy. Ai giờ cái lý lịch của tôi ra

mà không ... choáng váng?! Họ ghi chú thật thậm tệ bên trong, một loạt hàng chữ ngoặc ngoặc chụp mũ và cố dìm chết chúng tôi... Nào là "Thành phần xấu", "Gia đình có người làm cho CIA..", "Gia đình là tay sai của Thiệu và đế quốc Mỹ", "Gia đình thuộc thành phần phản động"... Ai sẽ mượn tôi? Ai sẽ chữa tôi? Ai cho tôi ghi danh học Đại học, Cao Đẳng, hay bất cứ ngành nghề gì khi thấy cái lý lịch như thế này?

Chú Ninh giận lắm khi bị trả cái đơn lại. Chú to giọng lên hỏi:

- Sao lại không nhận cháu của tôi? BẮC và ĐẢNG ta đã có chủ trương rõ ràng là ai làm thì người ấy chịu cơ mà? Cháu tôi chỉ là một đứa học trò trung học thôi. Nó nào có tội tình gì? Các người sai bét nhè cả rồi...

Khi đi ra cửa, chú rất giận dữ, vẫn cứ tiếp tục văng tục "Đéo Mẹ - Tiên Sư", chửi thề ồm tỏi cả lên...

Tôi còn nhớ, chú đã mắng xối xả vào tên áp trưởng của gia đình tôi khi họ bắt má tôi phải đi học tập, rồi họp ngày, họp đêm mãi... Chú bảo họ:

- Gia đình chị của tôi đã có anh tôi đi học tập rồi. Chị và các cháu cũng đã... học tập... tốt rồi. Gớm! Cả nhà 7, 8 miệng ăn mà suốt ngày cứ bảo người ta hội với họp, học với tập. Bộ nói họp là ... xách cái quần đi họp được ngay à? Thế các anh nuôi các cháu tôi đi nhé để chị tôi mới rảnh rỗi mà đi họp!

Chú cũng dẫn tôi đến "thăm" một tên thư ký của xã nơi gia đình cư ngụ. Tên này đã "mời" tôi làm một tờ kiểm điểm vì tôi mặc một cái quần...Tây! Thời 75, quần Tây được cắt rất rộng rãi, ống xi gà. Hắn đã hăm dọa tôi mà còn mặc các loại quần áo Mỹ Ngụy như thế này nữa thì hắn sẽ... cắt ngay. Chú chỉ nói với hắn ta có một câu thôi:

- Cháu của tôi nó dại khờ lắm nên mới bị người ta... ăn hiếp thôi. Chú xem cháu có gì cần dạy bảo cứ... mách thẳng tôi nhá.

Chú cũng dạy cho chúng tôi biết thế nào là chế độ Cộng Sản. Tôi nhớ mãi câu nói để đời của chú:

- Cộng Sản là cái chế độ giống cái mặt bàn này đây. Ở trên đánh vọc-ni bóng loáng, nhưng ở dưới nhám xẹt, sờ vào sướt da đau lắm đấy cháu ạ!...

Bằng một giọng nói u uất, chú kể cho chúng tôi nghe, trước khi vào Nam để thực hiện công tác "giải phóng miền Nam" chú đã bị gạt rỗng trong miền Nam rất đói khổ, bọn Mỹ Ngụy hành hạ và ức hiếp dân đen thật ghê gớm... nên chú càng hăm hở làm nhiệm vụ GPMN với tất cả nhiệt huyết con tim... Đến khi chú vào tới miền Nam rồi, ngày thì chú trốn dưới hầm, đêm chú trốn ra, đi chơi bên ngoài lẫn lộn với dân chúng. Chú đã choáng váng, thật ngỡ ngàng khi biết chú và tất cả dân miền Bắc bị gạt.... Nổi bàng hoàng kéo dài cả tháng trời vì chú thấy ra chủ nghĩa Cộng Sản là một trò lừa bịp, nhưng chú không còn đường thối lui nữa... Thật cay đắng, chú nói với chúng tôi, chú và thân nhân ngoài Bắc đã để dành khá nhiều tiền để vào Nam cho ba tôi (!) vì họ bảo dân miền Nam làm việc nhiều mà... lương rất ít, rất nghèo và rất đói khổ, không mua sắm được gì cả!

Anh Ba của tôi lúc ấy vừa học Luật vừa học Đại học Khoa học để lấy chứng chỉ SPCN chuẩn bị thi Y Khoa.

Chú Phan Ninh đã giả lả, mon men, la cà với ban lãnh đạo trường. Cuối cùng, chú đã khuyên anh Ba:

- Cháu không vào được các ngành ấy đâu. Ngay cả cháu có học giỏi cách mấy cũng vậy. Họ chắc chắn sẽ đánh rớt cháu đấy... Cháu nên đổi qua Nông Nghiệp thì họa may họ còn cho cháu đậu! Mà cháu phải đổi ngay trong năm nay, chứ sang năm sau sẽ không được đâu.... Cả dòng họ mình ngoài Bắc chỉ vì có một mình ba cháu vào Nam, mà các chú, thím, các em... đều có lý lịch xấu ba đời không được học hành hay có chức tước gì cả đấy cháu ạ!

Anh Ba của tôi thật buồn, mộng làm bác sĩ bay theo mây khói! Nhưng cũng nhờ chú hướng dẫn, nên anh đã đậu môn mục súc trong đại học Nông Nghiệp ở Thủ Đức để tốt nghiệp làm Bác Sĩ Thú Y. Anh đã học ngày học đêm vì rất sợ bị đi nghĩa vụ quân sự như số đông các bạn bè của anh bị chết mất xác bên Campuchia...

Sau này, khi ba tôi bị dời về học tập ở Bình Phước, ba tôi "được" phân công gánh... phân xanh để tưới rau! Ông không chịu làm, bị làm kiểm điểm, bị chửi bới, phạt kỷ luật! Chú Phan Ninh phải vào trại dàn xếp cho ba tôi. Cuối cùng ba tôi được làm anh... nuôi! tức là người..nấu cơm.. (Từ bé, tôi chưa bao giờ thấy ba tôi vào bếp cả! Sau này, ba tôi kể, ba chỉ đi tìm củi và phụ việc vặt trong bếp mà thôi!)

Kế sát nhà tôi là nhà ông bà Trường Ty Điền Địa. Rồi đến nhà ông bà bác sỹ R. Ông bà Trường Ty lúc ấy phải trên dưới bảy mươi tuổi rồi. Bỗng dưng nhà ông bà để đèn suốt ngày đêm cả tuần lễ, rồi sau đó Hội Phụ Nữ đến đóng đồ! Lúc ấy chúng tôi mới biết ông bà đã... đi vượt biên! Và rồi lại đến nhà ông bà bác sỹ R!

Chú Phan Ninh đi dò la tin tức, trầm tư suy nghĩ, rồi nghiêm giọng bảo chúng tôi:

- Hai ông bà hàng xóm... già thế kia mà còn đóng tàu đi vượt biên được. Ông bà đã qua tới Mỹ rồi. Có khi các cháu phải đi vượt biên thôi ... Các cháu không thể nào chịu nổi chế độ Cộng Sản đâu... Chị cố gắng gói ghém lại và tìm cách cho các cháu đi càng sớm càng tốt chị ạ. Hay! Thật hay! Em mà còn trẻ

và không vương bận gia đình, chắc em cũng phải đi vượt biên thôi chị ạ. Nhất định là phải lo cho các cháu đi vượt biên nhé chị. Hay lắm! Thật là hay đấy chị!

Chúng tôi đã nhận ra những lời chú nói đều đúng như thế. Trị, em trai Út của tôi thi vào Đại Học Nông Nghiệp. Em học giỏi, bài thi làm trôi chảy. Nhưng lại không có tên trên danh sách thí sinh đậu dán trên văn phòng Ty Giáo dục tỉnh BD. Đi hỏi các thầy chấm bài, thì các thầy đều nói bài của em phải đậu, mà phải đậu hạng cao. Chắc có sự nhầm lẫn?! Má tôi đạp xe lên Ty Giáo Dục tỉnh để hỏi. Khi về má tôi khóc nức nở... Họ đã máng như tát nước vào mặt của má tôi rằng:

- Bà đi về đi! Các con của bà đến ba đời cũng không học đại học được đâu. Bà đừng mơ tưởng...

Chú Ninh giận dữ, dùng đèn lái xe jeep đi đến Ty Giáo Dục tỉnh, chú đứng chống nạnh và chửi họ không ngớt miệng:

- Các anh chị làm công tác giáo dục mà các anh chị sao có thể nào lại ăn nói lỗ mãng thua cả thằng chăn trâu chăn bò thế kia?! Các anh các chị dốt nát nên sợ người khác khôn hơn mình à?! Nên đánh gạt hết những người tài giỏi, chỉ để lại toàn một lũ... dzồi bám đít các anh chị, thối tha, ngu xuẩn... Rồi tương lai nước ta sẽ có những lãnh đạo... thối...địt! Mẹ kiếp! Con "người ta " chỉ muốn học có cày cấy thôi mà cũng gạt bỏ, không cho học... Chả trách có những thằng bác sĩ không biết... cầm ống tiêm, thằng kỹ sư thì không biết làm toán... chia! Và các anh chị làm ngành giáo dục mà chẳng biết trọng nhân tài. (ĐMTS...!) Hãy dẹp... mẹ cái biển Ty Giáo Dục xuống đi...

Chú về Bắc rồi chú lại vào Nam thêm vài ba lần. Mỗi lần vào trong Nam là chú dẫn theo các chú, các cô hay các cháu ở Cao Bằng vào Nam thăm ba tôi trong trại học tập. Chú ở lại trong Nam cho đến khi cả họ ngoại tôi đi thăm nuôi thân nhân đều đặn, chú giúp các dì lấy lại đất đai, nhà cửa đã bị mất. Chú đi săn tin từ trong... công an ra, và biết ba tôi hay các cậu sắp bị chuyển trại, là chú về báo cho chúng tôi hay ngay tức khắc. Rồi chú chờ từng thùng xăng, từng bao gạo sậy mà trại lính Mỹ đã bỏ lại, để chúng tôi bán lấy tiền thăm nuôi ba tôi và sinh sống.

Ngày chú phải trở về Bắc luôn, tôi rất buồn vì mất đi một người chú xốc vác, nương tựa. Chú dặn chúng tôi không được nói cho ai biết là chú về Bắc luôn vì sợ họ sẽ ăn hiếp gia đình chúng tôi. Và chú nhắc nhở chúng tôi phải tìm đủ mọi cách để phải đi... vượt biên! Quà mang về Bắc, chú chỉ xin chiếc máy ảnh Nikon cũ của ba tôi để kỷ niệm và cũng để về quê chụp hình, có thể kiếm thêm chút ít cho những ngày hưu trí.

Tôi đã nghe lời chú, tôi trầy vi tróc vảy đi vượt biên bốn, năm lần. Tôi bị công an rượt đuổi ở Phan Thiết, trốn chạy trong ruộng mía cả ngày y hệt như đóng phim trinh thám! Xã hội đảo điên, tôi cũng bị lường gạt sạch túi vài lần. Tôi đi vượt biên bị bắt và bị cả tù cùm chân...(*) Sống dưới chế độ CS, tôi như con thú phải sống trong rừng sâu, không thể ra ngoài ánh sáng. Nhưng cuối cùng, trời đất Ơn trên đã phù hộ cho tôi đến được xứ sở tự do.

Tôi ước ao được một lần về thăm quê nội, thăm hàng trăm người bà con của tôi vì có ba tôi vào Nam mà họ đã không ngóc đầu lên được cả mấy đời con cháu. Thăm lại ông anh một cha khác mẹ thật đáng thương của chúng tôi. Tôi không bao giờ quên được hình ảnh của ba và anh trong trại cải tạo, anh đã khóc rưng rức khi thấy dáng Ba từ xa, rồi oà lên khóc tồ tồ, khóc như chưa bao giờ được khóc. Hầu như đây là lần đầu tiên trong cuộc đời của anh Cả được gọi tiếng BA, được biết cái bàn tay, cái gương mặt, cái tưóng đi của mình giống Ba như thế nào khi tuổi của anh đã gần bốn mươi. Còn ba tôi, tóc bạc muối tiêu, tay run lẩy bẩy, vai nấc lên, mắt ràn rụa, ướt nhòe nhoẹt...

Bây giờ, tôi thật thấm câu chú Phan Ninh đã nói với tôi khi tôi chưa tròn mười tám tuổi:

- Người dân ở miền Bắc tội nghiệp không thua gì dân ở miền Nam bây giờ. Họ cũng cùng số phận như người miền Nam, cùng bị chế độ độc tài Cộng Sản cai trị... Chỉ khác có một điều là người miền Bắc đã bị bọn Cộng Sản cai trị trước người miền Nam thôi!

Chú Phan Ninh đã thấy quá rõ đời sống trước và sau ngày 30/4 /75 của người dân miền Nam và của gia đình tôi như thế nào, ngược hẳn với những gì mà chú bị tuyên truyền và nhồi sọ! Chú đã nhìn thấy sự đau khổ của chúng tôi khi bị... đổi đời như thế nào! Chú sống sờ lạng ngắt người, đau đớn không thua gì gia đình chúng tôi khi nghe tin em trai út Trị của tôi đã mất tích trong lòng đại dương lạnh lẽo...

Chú về lại Cao Bằng, người ta thắng tay cho chú về hưu! Chanh đã vắt kiệt, họ vắt ngay cái vỏ, mà là cái vỏ đầy... gai góc. Trước khi về hưu, họ đã bắt chú tường trình những gì chú đã làm cho chúng tôi, chú đã đi đâu,

đã thấy những gì từ cái gia đình Mỹ Nguy kia. Họ trông đợi một tổ giác của chú, mà chú đã không đáp ứng như ý họ... Chú Phan Ninh càng nổi điên lên, càng chửi bới nhiều hơn. Chú uống rượu giải sầu, cũng là để mượn rượu mà chửi "thiên hạ". Khi say, dân làng, hàng xóm được nghe người Đại tá say này kể rất nhiều chuyện "phản động" mà họ đã bị giấu bưng bí!

*

Chú ơi! Hôm nay cháu ngồi nhỏ nước mắt gõ lộc cộc trên phím computer, bồi hồi ôn lại chuyện chú cháu mình đúng tháng ngày này của 45 năm về trước. Cháu đang mang một kiếp lưu vong với những vinh nhục, vui buồn trên xứ lạ quê người. Ôm cái computer, mỗi ngày cháu mỗi thờ thần bàng hoàng vì những tin tức đen tối bên trời Nam... Cái án tử nặng ngàn cân đang cứa vào cổ dân mình rồi chú ạ! Quê hương và dân tộc VN đang lâm vào cảnh khốn đốn, tòi tệ nhất trong lịch sử. Nếu chú còn ở dương gian này, chú sẽ chỉ bảo cháu làm gì để cứu lấy Bản Giốc, cứu những tôm cá nuôi cả triệu đồng bào VN, cứu quê hương chúng ta thoát khỏi chế độ CS độc tài độc ác đây? Hay chú cũng chỉ làm người lưu vong tử nhục như cháu, cái mầm lưu vong đã nhú lên ngay từ 45 năm về trước, để cây lưu vong mọc ngay trên dải đất hình chữ S cong queo đau thương này, không biết khi nào mới ngẩng mặt đứng thẳng với thế giới và lịch sử mai sau...

Cháu không còn trẻ để vẫy vùng được như 20, 30 năm trước nữa. Ai cũng phải bước tới cái ngày nhắm mắt lìa đời... Nhưng chú ơi, cháu đau lòng lắm nếu ra đi mà không giúp ích gì được cho quê hương và dân tộc mình...

Có phải cũng cái đau này đã canh cánh, đeo đẳng chú về tận bên kia thế giới không, thưa chú Phan Ninh kính yêu...

Kim Chi

(*) Hồi ký "**Đưa Con Trong Tủ**". (Kim Chi)